Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Навчально- наукового
інституту педагогіки і психології
проф._____Світлана КОНДРАТЮК
«28» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ

галузь знань А Освіта

спеціальність А4 Середня освіта (Географія)

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія. Біологія та здоров'я людини).

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією
НН інституту педагогіки і психології
«28» серпня 2026 р.
Голова: _____Юлія БОНДАРЕНКО
д. пед. наук, професор

Суми – 2026

Розробники:

Пухно С. В., к. психол. н., доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри Кузікова С.Б., д. психол. н., професор
ПІБ, науковий ступінь, вчене звання

Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Освітній ступінь</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 6</td><td rowspan="15">Бакалавр</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="14">Загальна кількість годин - 180</td><td colspan="2">1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>55 год.</td><td>82</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>2-й</td><td>–</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>16 год.</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td>18 год.</td><td>4</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>55 год.</td><td>82</td></tr>
<tr><td colspan="2">Консультації:</td></tr>
<tr><td>4 год.</td><td>2</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: екзамен</td></tr>
</table>

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Психологія» є: на основі засвоєння теоретичних і прикладних практико-орієнтованих понять основних галузей сучасної психології, активізувати використання цих знань майбутніми педагогами для оптимального вирішення різноманітних професійних і особистісних проблем, збереження і підтримки метального здоров’я; формувати у студентів стійкі переконання у значущості та цінності особистості інших людей і своєї власної; виховувати прагнення до самопізнання та самовдосконалення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти повинні оволодіти наступними **програмними компетентностями:**

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу (рівень основної школи).

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов’язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей.

ЗК 8. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

Фахові компетентності

ФК 4. Психологічна компетентність як здатність: визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній емоційний стан; використовувати стратегії роботи, які сприяють розвитку позитивної самооцінки учнів, я-ідентичності; формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність; формувати спільноту учнів, у якій поважають і враховують права кожного..

ФК 5. Емоційно-етична компетентність як здатність: усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поціновувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

ФК 8. Здоров’язбережувальна компетентність як здатність: організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров’язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично - просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров’я під час професійної діяльності, здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

ФК 14. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Психологія» ґрунтується на знанні таких дисциплін, як: «Біологія», «Здоров'я, безпека та добробут»», «Всесвітня історія», «Українська література», «Зарубіжна література», «Громадянська освіта».

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	**ПРЗ 1.** Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузі географії та біології, цілі і завдання навчання географії та біології в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільного курсу географії та біології **ПРЗ 8.** Знати вікові та індивідуальні особливості учнів, ознаки погіршення їх фізичного та психоемоційного стану, принципи побудови конструктивної й безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу; вимоги та інструменти забезпечення інклюзивного навчання. **ПРЗ 9.** Знати основні принципи побудови безпечного освітнього середовища, правила і рекомендації зі здоров'язбереження; закономірності та особливості формування здорового способу життя.
Уміння	**ПРУ 1**. Уміти використовувати власну систему знань щодо психолого-педагогічних особливостей різних груп учнів в ході планування, організації та здійснення навчання географії та біології в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи), зокрема в інклюзивному освітньому середовищі. **ПРУ 9.** Уміти формувати й підтримувати інтерес учнів, належний рівень їх мотивації до навчання географії та біології в умовах впровадження концепції «Нова українська школа», формувати спільноту учнів, у якій поважають і враховують

	права кожного. **ПРУ 11.** Уміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.
Комунікація	**ПРК 2.** Здатність ефективно комунікувати, використовуючи вербальні та невербальні прийоми впливу на учнів, для досягнення навчальних цілей, організовувати ефективну комунікацію, взаємодію та рефлексію учнів у процесі навчання географії та біології. **ПРК 3.** Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.
Автономія і відповідальність	**ПРА 1.** Мати сформовану мотивацію до здійснення професійної діяльності, бути готовим сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя та принципів академічної доброчесності. **ПРА 2.** Бути готовим організовувати освітній процес, ґрунтуючись на основних нормативно-правових актах, санітарно гігієнічних правилах, правилах і рекомендаціях зі здоров’язбереження молоді; відповідально ставитися до забезпечення охорони життя і здоров'я учнів в освітньому процесі. **ПРА 3.** Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров’я, запобігаючи професійному вигоранню.

4.Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90 – 100	Студент виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання Студент вільно висловлює думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях
B 82 - 89	Студент виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем
C 74 - 81	Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу і застосовує його на практиці; вільно розв′язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу
Д 64 - 73	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача
E 60 - 63	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки
35-59	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень

1 - 34	Студент не володіє навчальним матеріалом

Розподіл балів за темами
(ДФН)

РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3			РОЗДІЛ 4					РОЗДІЛ 5					Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
Т 1.1	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 4.1	Т 4.2	Т 4.3	Т 4.4	Т 4.5	Т 5.1	Т 5.2	Т 5.3	Т 5.4	Т 5.5 Т 5.6				
Поточний контроль																			34	75	25	100
1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	4				
Контроль самостійної роботи																			41			
4	4	2	2	2	2	2	3	3	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2				

Розподіл балів за видами діяльності

Робота на практичному занятті
(виконання завдань до практичних занять) – 2 бали
Контрольний тест за розділом – 5 балів
Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання – 16 балів
Підсумковий контроль – усний екзамен – 25 балів

Розподіл балів за темами
(ЗФН)

РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2				РОЗДІЛ 3			РОЗДІЛ 4					РОЗДІЛ 5					Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
Т 1.1	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 4.1	Т 4.2	Т 4.3	Т 4.4	Т 4.5	Т 5.1	Т 5.2	Т 5.3	Т 5.4	Т 5.5 Т 5.6				
Поточний контроль																			24	75	25	100
3	3	3	3											3	3	3	3					
Контроль самостійної роботи																			51			
2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	3				

Розподіл балів за видами діяльності

Робота на практичному занятті
(виконання завдань до практичних занять) – 6 балів
Контрольний тест за розділом – 5 балів
Самостійна робота за розділом 5 – 10 балів
Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання – 16 балів
Підсумковий контроль – усний екзамен – 25 балів

Згідно з Положенням «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка», ухвалене рішенням вченої ради університету (протокол № 9 від 24.04.2025 р.), перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені робочою програмою даної навчальної дисципліни. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Політика дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка, затвердженого наказом № 420 від 30 вересня 2019 р.

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка Режим доступу:

https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_6c82c.pdf].

Окреслимо його основні складові. Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи. Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/ покращити результати інших студентів. Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Академічна доброчесність.

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	**A**	**відмінно**
82 - 89	**B**	**добре**
74 - 81	**C**	
64 - 73	**D**	**задовільно**
60 - 63	**E**	
35-59	**FX**	**незадовільно з можливістю повторного складання**
1 - 34	**F**	**незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни**

5. Засоби діагностики результатів навчання

Для поточного контролю використовуються форми: опитування та виступи на практичних заняттях, активна участь в обговоренні теоретичних

питань, в проведенні психодіагностичних методик, обробленні та аналізі їх результатів, в виконанні, обговоренні та оцінюванні практичних завдань, тестування за розділами, індивідуальне навчально-дослідне завдання у вигляді письмові роботи. Результати самостійної роботи контролюються з використанням технології дистанційного навчання. Підсумковий контроль – усний екзамен за білетами.

Виконання всіх завдань у межах освітнього компонента має здійснюватися відповідно до принципів академічної доброчесності та етичного використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі, задекларованих у Кодексі академічної доброчесності СумДПУ імені А.С. Макаренка.

6. Методи навчання: проблемно-пошукові, дослідницькі, проєктні, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), самонавчання, практичні методи навчання (вправи, практичні).

7. Програма навчальної дисципліни

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ до психології

Тема 1.1 Загальна характеристика психології

Походження слова «психологія». Значення психологічних знань для розвитку людства і життєдіяльності людини. Психологія «життєва» та наукова. Значення психологічної складової в освітньому просторі сучасного суспільства. Значення психології для педагогічної діяльності.

Психологія як складна система наукового пізнання. Галузі сучасної психології та їх стисла характеристика. Місце психології в системі наук.

Зв'язок психології з філософією, соціологією, педагогікою, технічними та природничими науками.

Становлення психології як науки. Етапи історичного розвитку психології. Основні напрямки сучасної психології.

Основні етапи історії психології; школи, концепції, напрями у психології. Становлення психології як науки. Етапи історичного поступу психології (міфологічний, філософський, науковий). Основні напрямки сучасної психології. Біхевіоризм як наука про поведінку. Психоаналіз як вчення про несвідоме. Гештальтпсихологія як вчення про цілісність психічних явищ. Когнітивна психологія. Гуманістична психологія як комплексна наука про людину.

Історія психологічної думки в Україні. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологічні погляди І. Вишенського. Г. Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І. Гізель. І. Яворський. Розвиток української психології в радянський період: Харківська школа (П. Я. Гальперін, О. В. Запорожець, Л. І. Божович та інші); історія психології – В. О. Роменець. Г.С. Костюк як вчений та організатор наукових досліджень на Україні. Проблеми становлення сучасної української психології.

Методи психології як науки. Теоретико-методологічні основи психологічної науки. Основні етапи психологічного дослідження.

Класифікація методів дослідження. Методи дослідження в психології: організаційні, емпіричні, методи обробки даних (кількісний та якісний метод), інтерпретаційні методи. Стисла порівняльна характеристика основних і додаткових методів дослідження. Основні методи: спостереження, експеримент; їх характеристика та різновиди. Допоміжні методи: бесіда, анкетування, інтерв'ю, проективний метод, тести та інші; їх аналіз і класифікація.

Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача. Експеримент: види та основні етапи проведення. Поняття «тестування». Види тестів: проєктивні тести, тести дослідження особистості, тести пізнавального розвитку, тести досягнень. Методи опитування. Різновиди анкетування. Інтерв’ювання. Соціометрія: особливості застосування та

інструментарію (анкета, шкали). Аналіз продуктів діяльності. Аналіз документів. Контент-аналіз. Вимоги до організації і проведення дослідження, аналізу результатів. Значення психологічних досліджень в роботі педагога.

Тема 1.2 Предмет психології

Проблема предмету психології як науки. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння сутності й походження психіки. Поняття про психіку як форму відображення. Специфічні властивості психічного відображення. Основні функції психіки.

Мозок і психіка. Фізіологічні основи психічної діяльності. Локалізація психічних функцій та функціональна асиметрія півкуль головного мозку. Психіка та еволюція нервової системи.

Свідомість як вищий рівень психічного відображення. Соціально-історична детермінація свідомості. Основні ознаки свідомості.

Культурно-історична концепція розвитку психіки людини Л.С. Виготського. Поняття вищих психічних функцій та їх соціальне походження. Інтеріоризація. Етапи інтеріоризації.

Поняття несвідомого. Види неусвідомлюваних психічних явищ.

Розділ 2. Особистість: сутність, структура, властивості, прояви

Тема 2.1 Особистість

Визначення поняття «особистість». Процес розвитку особистості. Біологічні (вродженість, спадковість) та соціальні (соціалізація, середовище, діяльність та виховання) чинники та закони психічного розвитку особистості. Проблема співвідношення біологічного та соціального в розвитку особистості. Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість» та «індивідуальність».

Основні періоди в історії вивчення та дослідження особистості. Теорії особистості. Основні періоди в історії вивчення та дослідження особистості Стислий аналіз провідних теорій особистості: теорія особистих рис (Ф. Олпорт, Дж. Кеттел), біхевіористичний підхід до розгляду особистості (Б. Скінер, Дж. Уотсон.), когнітивні концепції (Дж. Брунер, Д. Норман, Л. Фестингер, Ф. Хайдер, У. Найсер), психодинамічні теорії (З. Фрейд, А. Адлер, К. Юнг, Е. Еріксон, К. Хорні, Г.С. Салліван), гуманістичний підхід до проблеми особистості (Ф. Перл, К. Роджерс, А. Маслоу, Ш. Бюллер). Системно-діяльнісний та історико-еволюційний підходи до проблеми особистості (Л. С. Виготський, С. Л. Рубінштейн, А. В. Петровський, О. М. Леонтьєв, Б. Г. Ананьєв, Л. І. Божович, К. К. Платонов, Г. С. Костюк, Т. М. Титаренко).

Проблема активності особистості. Поняття потреби. Класифікації потреб. Проблема походження та співвідношення потреб. «Піраміда потреб» за А. Маслоу.

Поняття мотиву та мотивації. Неусвідомлювані та усвідомлювані мотиви. Потреби, інтереси, переконання, ідеали. Поняття про спрямованість особистості.

Поняття про самосвідомість особистості. «Я-концепція» та її компоненти. Самооцінка, рівень домагань та самоповага.

Психоаналітична теорія З. Фрейда. Структура особистості: Воно (Id), Я (Ego) і Над-Я (Super Ego). Етапи психосексуального розвитку особистості. Поняття про психологічний захист особистості. Механізми психологічного захисту особистості.

Соціалізація особистості: сутність, етапи (первинна, вторинна), механізми (адаптація, інтеграція).

Цінності та ціннісні орієнтації особистості. Життєві перспективи. Цілі життя. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.

Тема 2.2 Емоційно-вольові властивості особистості

Поняття про емоції і почуття. Основні функції емоцій і почуттів. Фізіологічні основи емоцій.

Види емоцій: прості і складні. Емоційні стани. Форми переживання емоційних станів. Стреси. Наслідки стресу. Можливості допомоги іншим і самодопомоги в стресових ситуаціях. Можливості підтримки і збереження психічного здоров'я людини як складова її психологічної компетентності.

Поняття про вищі почуття. Класифікація вищих почуттів.

Емоційні властивості особистості, їх прояви та формування.

Поняття про волю. Ознаки вольової поведінки. Функції волі. Фізіологічні основи волі. Роль другої сигнальної системи у формуванні вольових дій. Прості та складні довільні дії. Характеристика вольового акту.

Основні властивості волі. Класифікація вольових якостей особистості. Розвиток та виховання вольової активності людини: позитивні та негативні вольові якості.

Поняття «ментальне здоров'я», характеристики, чинники, що впливають на метальне здоров'я особистості, можливості підтримки ментального здоров'я.

Тема 2.3 Складні індивідуальні властивості особистості

Темперамент. Визначення темпераменту. Історія розвитку вчення про темперамент. Характеристика типів темпераменту за основними властивостями. Роль темпераменту в праці та навчанні.

Характер. Визначення характеру. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Групи рис характеру. Поняття про акцентуації характеру. Формування характеру в дитячому віці Самовиховання характеру.

Здібності. Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Показники здібностей. Історія експериментального дослідження здібностей. Структура здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Рівні розвитку здібностей. Формування та розвиток здібностей. О. Лазурський: вчення про нахили та обдарованість особистості.

Тема 2.4 Діяльність та спілкування особистості

Діяльність та активність. Поняття про діяльність. Основні відмінні риси діяльності особистості. Діяльність як фактор психічного розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності.

Структура діяльності. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. Дії та їх види. Освоєння діяльності. Сутність навичок і вмінь. Поняття про звички. Основні види діяльності та їх психологічна характеристика.

Спілкування. Визначення спілкування та його значення в житті людини. Потреба у спілкуванні як одна з найпотужніших потреб особистості. Взаємозв'язок спілкування та діяльності. Функції спілкування. Основні характеристики та види спілкування. Структура спілкування.

Обмін інформацією в процесі спілкування. Складові комунікативного акту. Вербальні та невербальні засоби комунікації.

Спілкування як взаємодія людей. Поняття соціальної ролі, види соціальних ролей. «Рольове віяло» особистості та рольовий конфлікт. Поняття про транзакцію та транзактні ролі за Е. Берном.

Спілкування як розуміння людьми один одного. Поняття соціальної перцепції. Основні перцептивні механізми у спілкуванні.

Розділ 3. Психологія груп та особистості в групі

Тема 3.1 Психологія груп

Проблема групи в соціальній психології. Поняття соціальної групи. Основні характеристики групи. Загальна класифікація груп. Поняття рівня розвитку групи. Колектив як група. Стадії та рівні розвитку колективу.

Поняття великої групи. Загальна характеристика великих соціальних груп. Класифікація великих соціальних груп.

Психологічні особливості етнічних груп. Поняття «національний характер» та «національний менталітет». Психологічні особливості українського національного характеру та менталітету.

Стихійні групи. Види стихійних груп. Психологічні механізми натовпу.

Мала група в соціальній психології. Класифікація малих груп. Психологічна структура та динамічні процеси в групі. Загальна характеристика процесів диференціації та інтеграції в малій групі. Авторитет, його сутність, походження та види. Лідерство в групах. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Стилі керівництва та чинники, що його визначають. Психологічний клімат групи, значення для розвитку особистості як члена групи і функціонування групи в цілому.

Психологічні особливості роботи педагога з учнівськими групами різного вікового періоду.

Родина як мала соціальна група.

Тема 3.2 Особистість в групі. Міжособистісні стосунки.

Феномен групового тиску. Поняття конформізму, його сутність та види. Підкорення, як різновид конформізму. Умови прояву конформності.

Соціальна фасилітація та її психологічні причини. Соціальні лінощі. Деіндивідуалізація особистості в групі. Поняття та соціальні обставини її виникнення.

Проблеми міжособистісних стосунків. Міжособистісна атракція. Чинники атракції. Прив'язаність та товариство, дружба, кохання.

Природа та різновиди соціально-психологічних упереджень. Емоційні та когнітивні джерела упереджень. Проблеми подолання упереджень.

Поняття про соціалізацію. Фактори та етапи соціалізації. Входження зрілої особистості у групу.

Тема 3.3 Агресія та конфлікти

Загальна психологічна характеристика агресії. Теорії агресії. Поширеність агресії та її види. Аналіз причин людської агресії.

Поняття альтруїзму. Підходи до пояснення альтруїзму. Емпатія як джерело справжнього альтруїзму.

Поняття конфлікту в психології. Функції конфлікту. Причини виникнення конфліктів. Конструктивні та деструктивні конфлікти. Внутрішньо-особистісний та соціально-психологічний конфлікт. Психологічна сутність соціально-психологічних конфліктів та їх класифікація. Динаміка конфлікту. Типові стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях за У. Томасом та Р. Кілменом.

Об'єктивні умови, що сприяють профілактиці деструктивних конфліктів. Засоби попередження конфліктних ситуацій. Засоби впливу «третьої особи» на конфлікт. Засоби розв'язання конфліктів. Медіація як форма врегулювання конфлікту.

Конфліктологічна компетентність вчителя. Значення конфліктологічної компетентності в професійній діяльності педагога.

Розділ 4. Пізнавальна діяльність людини

Тема 4.1 Відчуття та сприймання

Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів.

Класифікація відчуттів. Основні властивості відчуттів. Загальні закономірності відчуттів.

Поняття про сприймання. Значення сприймання в життєдіяльності людини. Порівняння відчуття та сприймання. Специфіка сприймання людиною. Фізіологічна основа сприймання. Сприймання як дія.

Загальні властивості та індивідуальні особливості сприймань. Класифікація і види сприймань.

Особливості сприймання людиною часу, простору, руху.

Мимовільне та довільне сприймання. Спостереження як форма довільного сприймання.

Візуальна, аудіальна, кинестетична, дискретна (дигітальна) репрезентативні системи сприйняття інформації. Психологічні особливості візуалів. Значення візуальної репрезентативної системи людини в процесі отримання інформації та розвитку дискретної репрезентативної системи (логічного осмислення матеріалу), їх взаємозв’язок. Особливості організації навчання з врахуванням можливостей розвитку візуальної та дискретної репрезентативної системи під час вивчення географії.

Тема 4.2 Увага

Поняття про увагу. Функції уваги. Фізіологічна основа уваги.

Види уваги. Мимовільна увага та фактори, які її зумовлюють. Особливості довільної уваги. Післядовільна увага.

Властивості уваги. Неуважність, її причини. Уявна та справжня неуважність.

Розвиток видів та властивостей уваги на різних вікових періодах онтогенезу; неуважність та відволікання, можливості корекції. Основні критерії розвинутої уваги. Основні шляхи формування та управління увагою.

Тема 4.3 Пам'ять

Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в житті та діяльності людини.

Теорії пам'яті в психології. Фізіологічна, фізична та біохімічна теорії пам'яті.

Основні види пам'яті. Класифікація видів пам'яті. Психологічна характеристика видів пам'яті.

Процеси пам’яті. Основні види запам'ятовування. Умови ефективного запам'ятовування.

Відтворювання. Види відтворювання. Збереження та забування. Закони збереження та забування. Дослідження Г. Еббінгауза: закони пам’яті. Крива забування Г. Еббінгауза.

Розвиток видів та процесів пам’яті на різних вікових періодах онтогенезу Індивідуальні особливості пам’яті.

Тема 4.4 Мислення.

Поняття про мислення. Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення та мови. Фізіологічні основи мислення. Функції мислення. Проблема "мислення тварин".

Логічні форми мислення. Поняття, їх види. Правила визначення понять. Судження. Види суджень. Умовиводи, види умовиводів.

Функціонально-операційна сторона мислення. Розумові операції та їх психологічна характеристика.

Види мислення. Психологічна характеристика видів мислення.

Розвиток мислення на різних вікових періодах онтогенезу. Індивідуальні особливості мислення. Проблема діагностики рівня інтелектуального розвитку людини. Основні етапи формування мислення.

Тема 4.5 Уява

Поняття про уяву. Фізіологічні основи уяви. Основні відмінності уяви від образів пам'яті та сприйняття. Роль уяви в житті людини. Основні функції уяви. Класифікація видів уяви. Засоби створення нових образів. Розвиток уяви на різних вікових періодах онтогенезу. Індивідуальні особливості уяви людини.

Загальне уявлення про творчість. Креативність.

Розділ 5. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі

Тема 5.1 Закономірності психічного розвитку та формування особистості

Аналіз проблеми психічного розвитку. Питання про співвідношення біологічного і соціального впливу на психічний розвиток та формування особистості.

Розвиток людини як процес оволодіння соціально-історичним досвідом. Історико-культурна теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського. Основні закономірності психічного розвитку людини в онтогенезі.

Проблема співвідношення розвитку і навчання. Поняття про рівень актуального розвитку та зону найближчого розвитку.

Поняття вікового періоду. Критерії психічного розвитку: соціальна ситуація розвитку, провідний вид діяльності, вікові новоутворення, кризи розвитку, закон чергування різних видів діяльності. Поняття «»сенситивний період» в психології. Основні лінії та напрямки психічного розвитку: розвиток особистісної та пізнавальної сфери. Вікова періодизація психічного розвитку дитини. Механізм зміни вікових періодів.

Тема 5.2 Психічний розвиток дитини від народження до школи

Сучасні психології про важливість пренатального періоду у розвитку дитини. Народження як новий якісний етап життя.

Період новонародженості. Безумовні рефлекси та їх значення для розвитку дитини. «Комплекс пожвавлення» – завершення періоду новонародженості.

Соціальний та емоційний розвиток дитини першого року життя. Соціальна ситуація розвитку «мати-дитина», провідний вид діяльності. Розвиток орієнтації в оточуючому середовищі. Формування способів спілкування з дорослими.

Психологічні особливості розвитку дитини раннього віку. Виникнення нової соціальної ситуації розвитку. Розвиток предметної гри. Розумовий розвиток дитини. Передумови формування особистості.

Криза 3-х років життя її причини, прояви та шляхи подолання.

Психологічна характеристика дошкільника. Провідна роль сюжетно-рольової гри в психічному розвитку дошкільника. Вплив гри на емоційну та вольову сферу Виникнення ієрархії мотивів. Особливості розвитку когнітивної сфери особистості. Значення дитячо-батьківських відносин в емоційному розвитку дошкільника. Завдання психологічної служби ЗДО щодо діагностичної та корекційної роботи з дошкільниками.

Формування внутрішньої особистої самооцінки. Оволодіння соціальними нормами. Виникнення сумління.

Сутність та компоненти готовності дитини до навчання в школі.

Консультативна, профілактична та просвітницька робота фахівців психологічної служби з дітьми, батьками, вихователями ЗДО.

Тема 5.3 Психологія молодшого школяра

Концепція Нової української школи. Соціальна ситуація розвитку дитини, що вступила до школи. Проблеми соціально-психологічної адаптації першокласників до навчання в школі.

Навчання як провідний вид діяльності молодших школярів. Центральні новоутворення свідомості в молодшому шкільному віці. Особливості навчальної мотивації молодших школярів.

Гра та інші види діяльності в молодшому шкільному віці.

Розумовий розвиток молодшого школяра. Диференціація процесів відчуття та сприймання. Розвиток довільної уваги та властивостей уваги. Особливості формування інтелектуальних процесів. Пам'ять молодшого школяра, шляхи підвищення її ефективності. Завдання психологічної служби ЗЗСО щодо діагностичної та корекційної роботи з молодшими школярами.

Соціальна життя молодшого школяра. Спілкування з батьками та іншими дорослими. Роль особистості вчителя у навчанні та вихованні молодшого школяра. Особливості спілкування з однолітками. Проблеми соціально-психологічної адаптації першокурсника до навчання у закладі освіти.

Особистість дитини молодшого шкільного віку. Особливості розвитку самосвідомості. Розвиток та формування вищих почуттів. Особливості волі. Формування соціальної активності молодшого школяра. Консультативна, профілактична та просвітницька робота фахівців психологічної служби з молодшими школярами, батьками, вчителями ЗЗСО

Тема 5.4 Психологія підлітка

Соціальна ситуація розвитку в підлітковому віці. «Почуття дорослості» – центральне новоутворення свідомості у підлітковому віці. Кризовий характер підліткового періоду. Причини, особливості перебігу, прояви, засоби попередження та долання кризових явищ.

Характеристика психологічних особливостей особистісного розвитку підлітків. Психофізіологічні особливості періоду. Розуміння проблеми підліткової кризи в різних психологічних теоріях.

Масове спілкування в молодшому підлітковому віці. Інтимно-особистісне спілкування з однолітками як провідна діяльність старшого підліткового віку.

Особливості спілкування підлітків з дорослими та однолітками.

Особливості психічного розвитку в підлітковому віці. Потребнісно-мотиваційна сфера підлітка. Самосвідомість та самовиховання підлітка. Формування світогляду підлітка, морального самосвідомості і прагнення до самовиховання і самоосвіти.

Пізнавальний розвиток підлітка. Неуспішність: причини, шляхи підвищення ефективності навчання. Особливості конфліктів підлітків з батьками, однолітками, вчителями. Діагностична, корекційна, консультативна, профілактична та просвітницька робота фахівців психологічної служби з підлітками, батьками, вчителями ЗЗСО.

Порушення поведінки і розвитку в підлітковому віці. Проблеми булінгу в підлітковому віці. Значення безпечного освітнього середовища в ЗЗСО. Підліток в сучасній соціально-економічній ситуації. Особливості переходу до юнацького періоду.

Тема 5.5 Психологія ранньої юності

Юність як етап життєвого шляху людини. Соціальна ситуація розвитку в юнацькому віці. Особливості спілкування юнаків з однолітками та

дорослими. Нове положення в системі суспільних відносин. Прагнення до самовизначення. Роль суспільно-корисної праці та професійного навчання як провідної діяльності в юнацькому віці. Центральні психологічні новоутворення віку – особистісне та професійне самовизначення.

Розвиток когнітивної сфери: формування прийомів запам'ятовування, теоретичного мислення, індивідуального стилю мислення, творчої уяви. Особливості емоційно-вольової сфери юнаків. Юнацький максималізм.

Розвиток пізнавальних і професійних інтересів, вироблення ціннісних орієнтацій, формування світогляду. Побудова життєвих планів і вибір професії.

Діагностична, корекційна, консультативна, профілактична та просвітницька робота фахівців психологічної служби з юнаками, батьками, вчителями ЗЗСО, педагогами ЗПТО.

Передумови переходу до нового віковому періоду.

Тема 5.6 Психологічні засади навчання і виховання

Завдання педагогічної психології. Загальна характеристика процесу навчання. Індивідуальний підхід і диференціяація навчання. Загальна характеристика процесу виховання. Основні фактори та психологічні умови ефективного виховання.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.р.		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.р.
Розділ 1. Вступ до психології										
Тема 1. 1 Загальна характеристика психології	6	1	1		4	9	1			8
Тема 1.2 Предмет психології	6	1	1		4	9	1			8
Розділ 2. Особистість: сутність, структура, властивості, прояви										
Тема 2.1 Особистість	8	2	2		4	10	1	1		8
Тема 2.2 Емоційно-вольові властивості особистості	10	2	2		6	10	1	1		8
Тема 2.3 Складні індивідуальні властивості особистості	10	2	2		6	9		1		8
Тема 2.4 Діяльність та спілкування людини	10	2	2		6	9		1		8
Розділ 3. Психологія груп та особистості в групі										
Тема 3.1 Психологія груп	8	2	2		4	8				8
Тема 3.2 Особистість в групі. Міжособистісні стосунки.	8	2	2		4	8				8
Тема 3.3 Агресія та конфлікти	12	2	2	2	6	8				8
Розділ 4. Пізнавальна діяльність людини										
Тема 4.1 Відчуття та сприймання	8	1	1		6	8				8
Тема 4.2 Увага	8	1	1		6	8				8
Тема 4.3 Пам'ять	9	1	2		6	8				8
Тема 4.4 Мислення	9	1	2		6	8				8
Тема 4.5 Уява	9	1	2		6	8				8
Розділ 5. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі										
Тема 5.1 Закономірності психічного розвитку та формування особистості людини	8	1	1		6	9		1		8
Тема 5.2 Психологія дитини від народження до школи	8	1	1		6	8				8
Тема 5.3 Психологія молодшого школяра	9	1	2		6	9		1		8
Тема 5.4 Психологія підлітка	10	2	2		6	10	1	1		8
Тема 5.5 Психологія ранньої юності	10	2	2		6	10	1	1		8

Тема 5.6. Психологічні засади навчання і виховання	14	4	2	2	6	14			2	12
Усього годин	**180**	**32**	**34**	**4**	**110**	**180**	**6**	**8**	**2**	**164**

Теми лекційних занять

Назви розділів і тем	**Кількість годин**	
	Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Вступ до психології		
Тема 1. 1 Загальна характеристика психології	1	1
Тема 1.2 Предмет психології	1	1
Розділ 2 Особистість: сутність, структура, властивості, прояви		
Тема 2.1 Особистість	2	1
Тема 2.2 Емоційно-вольові властивості особистості	2	1
Тема 2.3 Складні індивідуальні властивості особистості	2	
Тема 2.4 Діяльність, поведінка та спілкування людини	2	
Розділ 3. Психологія груп та особистості в групі		
Тема 3.1 Психологія груп	2	
Тема 3.2 Особистість в групі. Міжособистісні стосунки.	2	
Тема 3.3 Агресія та конфлікти	2	
Розділ 4. Пізнавальна діяльність людини		
Тема 4.1 Відчуття та сприймання	1	
Тема 4.2 Увага	1	
Тема 4.3 Пам'ять	1	
Тема 4.4 Мислення	1	
Тема 4.5 Уява	1	
Розділ 5. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі		
Тема 5.1 Закономірності психічного розвитку та формування особистості людини	1	
Тема 5.2 Психологія дитини від народження до школи	1	
Тема 5.3 Психологія молодшого школяра	1	
Тема 5.4 Психологія підлітка	2	1
Тема 5.5 Психологія ранньої юності	2	1
Тема 5.6. Психологічні засади навчання і виховання	4	
Усього годин	**32**	**6**

Теми практичних занять

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Вступ до психології		
Тема 1. 1 Загальна характеристика психології Тема 1.2 Предмет психології	2	
Розділ 2 Особистість: сутність, структура, властивості, прояви		
Тема 2.1 Особистість	2	1
Тема 2.2 Емоційно-вольові властивості особистості	2	1
Тема 2.3 Складні індивідуальні властивості особистості	2	1
Тема 2.4 Діяльність, поведінка та спілкування людини	2	1
Розділ 3. Психологія груп та особистості в групі		
Тема 3.1 Психологія груп	2	
Тема 3.2 Особистість в групі. Міжособистісні стосунки.	2	
Тема 3.3 Агресія та конфлікти	2	
Розділ 4. Пізнавальна діяльність людини		
Тема 4.1 Відчуття та сприймання Тема 4.2 Увага	2	
Тема 4.3 Пам'ять	2	
Тема 4.4 Мислення	2	
Тема 4.4 Мислення Тема 4.5 Уява	2	
Розділ 5. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі		
Тема 5.1 Закономірності психічного розвитку та формування особистості людини Тема 5.2 Психологія дитини від народження до школи	2	1
Тема 5.3 Психологія молодшого школяра	2	1
Тема 5.4 Психологія підлітка	2	1
Тема 5.5 Психологія ранньої юності	2	1
Тема 5.6. Психологічні засади навчання і виховання	2	
Усього годин	**34**	**8**

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Даценко О. А. Основи соціальної психології: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2018. 143 с. Режим доступу: http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3009/%d0%94%d0%b0%d1%86%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%9e_%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%87.%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4.%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd..pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с. Режим доступу: https://pedcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%8

7%D0%BD%D0%B8%D0%BA-2018-
%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%87-
%D0%A07.pdf
3. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. К. Ліра. 2020. 564 с.
4. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с. Режим доступу: https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Osnovy-socpsych.pdf
5. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. Режим доступу:
https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879
6. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. 4-те вид., стер. Суми : Університетська книга, 2019. 352 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/29700/1/V_Polishchuk_WPP_IL.pdf
7. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ, 2017. 548 с. Режим доступу:
https://www.researchgate.net/profile/Anzhelika-Kolly-Shamne/publication/326088870_Tokareva_N_M_Samne_A_V_Vikova_ta_pedagogicna_psihologia_navcalnij_posibnik_dla_studentiv_visih_navcalnih_zakladiv_N_M_Tokareva_A_V_Samne_-_Kiiv_2017_-_548_s/links/5b379bbc4585150d23e6803b/Tokareva-N-M-Samne-A-V-Vikova-ta-pedagogicna-psihologia-navcalnij-posibnik-dla-studentiv-visih-navcalnih-zakladiv-N-M-Tokareva-A-V-Samne-Kiiv-2017-548-s.pdf

Додаткові:

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Dutkevych_Tetiana/Dytiacha_psykholohiia.pdf
2. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн. / В.В. Волошина, Л.В. Долинська, С.О. Ставицька, О.В. Темрук. К.: Каравела, 2005. 280 с. Режим доступу:
https://medcoledg.ucoz.ru/Likspr/psiholog/zagalna_psikhologija6praktikum-v.v.voloshina.pdf
3. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учбової літератури, 2008. 687 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/sotcialna_psihologija-Moskalenko.pdf?id=eeaca583-dece-4a52-a543-d6527cb34b6e
4. Педагогічна психологія : навч.-метод. комплекс для дистанційних курсів / уклад. О. І. Тищенко. Київ : НАВС, 2025. 130 с. Режим доступу:

https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c0afe26b-5498-4179-ad82-3d23f0d6cffa/content
5. Практикум з психології : психодіагностичні методики для самопізнання / упорядник Періг І.М. Тернопіль : СМП «Тайп», 2017. 116 с. Режим доступу: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/22515/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%202017.pdf
6. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 324 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83.pdf
7. Психологія. Навчально-методичний посібник / для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності: 012 дошкільна освіта; спеціальності 013 початкова освіта; спеціальності 014 середня освіта: мова і література (англійська), спеціальності 014 середня освіта: біологія та здоров'я людини, спеціальності 014 середня освіта: географія (заочна форма навчання) / укладачі: С. О. Ніколаєнко, С. В. Пухно. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми : вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. – 200 с. / [електронний ресурс] Режим доступу: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9431/2/Psykholohiia_navchalno-metodychnyi.pdf
8. Пухно С.В., Щербак Т.І. Емоційна стійкість як складова емоційно-етичної компетентності майбутніх вчителів. *Актуальні питання природничо-математичної освіти*. Випуск 20. 2022. С. 136-144.
Режим доступу: https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/aktualni-pytannya-pryr.-mat.osvity_220_2022.pdf
9. Пухно С.В., Щербак Т.І. Емоційний інтелект як складова конфліктологічної компетентності майбутніх вчителів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. Том 33 (72) № 5, 2022 С. 87-93
Режим доступу: https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/5_2022/14.pdf
10. Пухно С.В. Особливості формування професійної компетентності майбутніх вчителів в умовах дистанційного навчання. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. Випуск 56. Том 2. 2023. С. 111-116.
Режим доступу: http://innovpedagogy.od.ua/archives/2023/56/part_2/56-2_2023.pdf

11. Пухно С. В. Технології формування конфліктологічної культури майбутнього вчителя під час навчання в закладі вищої освіти.

Слобожанський науковий вісник. Серія. Психологія. Науковий журнал. Випуск 2, 2024. С. 56 – 61.
DOI https://doi.org/10.32782/psyspu/2024.2.11
Режим доступу: https://journals.spu.sumy.ua/index.php/psy/issue/view/31
12. Столярчук О. А. Психологія сучасної сім'ї : навч. посіб. / О. А. Столярчук. Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2015. 136 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19502/1/O_Stoliarchuk_PSS_IL.pdf
13. Трофімов Ю. Л. Психологія : підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук, М. І. Алексєєва, Т. С. Кириленко. К. : Либідь, 2008. 560 с. / [електронний ресурс] Режим доступу:
https://subj.ukr-lit.com/psixologiya-trofimov-yu-l/
14. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х. : Прапор, 2007. 640 с. Режим доступу: https://archive.org/details/psyxoloh2007/mode/2up
15. Shcherbak T.I., Pukhno S.V. Research of the features of the social and psychological climate in a school collective. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія.* Том 34 (73) № 1, 2023 С. 84-90.
Режим доступу:https://www.psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/1_2023/14.pdf

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Нормативні документи МОН України
2. Підручники з психології для закладів вищої освіти
3. Практикуми з психології
4. Словники та енциклопедії з психології
5. Мультимедійні презентації
6. Сценарії ділових та рольових ігор
7. Матеріал психодіагностичних методик
8. Тестові завдання для комп'ютерного контролю